

Jongerenwerk in de online leefwereld van jongeren

Inhoudsopgave

01 |

02 |

03 |

Leeswijzer

In deze brochure lees je wat de zes ontwikkelingsbehoeftes van jongeren in hun online leefwereld zijn.

Daarnaast beschrijven we drie methodieken waarmee jongerenwerkers door in te spelen op deze ontwikkelingsbehoeftes bij kunnen dragen aan de ontwikkeling van jongeren.

Inleiding

De leefwereld van jongeren speelde zich al voor een groot deel online af, maar sinds de coronavirus uitbraak lijkt dit alleen maar te zijn toegenomen. Hierdoor lopen met name jongeren in kwetsbare situaties risico's op het ontwikkelen van online risicogedrag of verslavingen en het verliezen van de aansluiting met de samenleving¹.

Jongerenwerkers zijn sociaal werk professionals die jongeren in kwetsbare situaties (10-23 jaar) begeleiden bij het volwassen worden in de samenleving zowel offline als online. Vanuit de leefwereld van jongeren dragen zij bij aan het versterken van de persoonlijke ontwikkeling en participatie, en het verminderen van risicogedrag,

problemen en uitval van jongeren². Sinds de coronavirus uitbraak is jongerenwerk in de online leefwereld van jongeren in een stroomversnelling gekomen omdat een nog groter deel van de leefwereld van jongeren zich online afspeelde.

Er is echter nog weinig bekend over de ontwikkelingsbehoeften van jongeren in hun online leefwereld en hoe jongerenwerkers door in te spelen op deze ontwikkelingsbehoeften bij kunnen dragen aan de ontwikkeling van jongeren.

- 1 Ronde, K. (2011). Gewelddadige games en internetporno: geen reden voor paniek. Geraadpleegd op <https://www.nemokennislink.nl/publicaties/gewelddadige-games-en-internetporno-geen-reden-voor-paniek/> ; Valkenburg, P.T. (2014). Schermgaande Jeugd: over jeugd en media. Promotheus: Amsterdam.
- 2 Metz, J. (2011). Kleine stappen, grote overwinningen. Jongerenwerk: historisch beroep met perspectief. Amsterdam: SWP; Metz, J. W. (2013b). De waarde(n) van het jongerenwerk. Amsterdam: HvA publicaties.

Samen met Lectoraat Youth Spot – Jongerenwerk (HvA) hebben 28 jongerenwerkers van 14 jongerenwerkaanbieders van mei tot november 2020 behoeften verzameld van 175 jongeren³ en 140 betrokken stakeholders⁴ van het jongerenwerk.

Jongerenwerkers vroegen jongeren screenshots te maken van momenten waarin jongeren behoefte hadden aan jongerenwerk in hun online leefwereld en gingen met jongeren over deze behoeften in gesprek. Jongerenwerkers vroegen de stakeholders van het jongerenwerk wat hun behoeften waren aan jongerenwerk in de online leefwereld van jongeren.

De bevindingen zijn gevalideerd door 55 jongerenwerkers in een Delphi-studie en 12 inhoudelijk deskundigen in een focusgroep.

Hieronder beschrijven we achtereenvolgens de ontwikkelingsbehoeften van jongeren en drie methodieken van jongerenwerk in de online leefwereld van jongeren.

³ Verdeeld over drie leeftijdsgroepen 10-15, 16-19, 20-23 jaar en drie subdoelgroepen geen, lichte of zware problemen.

⁴ Verdeeld over zes types stakeholders: ouders/verzorgers, school/werk, informeel netwerk van jongeren, wijkteams, gemeente en politie.

Ontwikkelings- behoeften van jongeren

Jongerenwerk in de online leefwereld van jongeren is meer dan alleen het gebruik van sociale media zoals WhatsApp en Snapchat en technologie zoals *augmented* en *virtual reality* in het jongerenwerk. Het gaat over hoe jongerenwerkers in kunnen spelen op de ontwikkelingsbehoeften van jongeren in de online leefwereld⁵. We gaan in op zes ontwikkelingsbehoeften van jongeren in hun online leefwereld (zie ook tabel 1), welke worden onderbouwd door literatuur, screenshots van jongeren en citaten van stakeholders.

⁵ Melvin, J. (2017). Digital tools, spaces and places as mediators of youth work practice. Doctorate in Education. Unpublished.

Tabel 1:

Ontwikkelingsbehoeften jongeren in hun online leefwereld

Zelfbeeld, identiteit en zelfpresentatie

Deze behoefte gaat over de invloed van de online leefwereld van jongeren op het vormen van hun zelfbeeld, het op zoek gaan naar hun identiteit en hun zelfpresentatie.

Online interacties en relaties

Deze behoefte gaat over het aangaan, en positief laten verlopen, van interacties met anderen en het opbouwen van vriendschappen door jongeren in hun online leefwereld.

Gezondheid, welzijn en veiligheid

Deze behoefte gaat over de invloed van de online leefwereld van jongeren op hun gezondheid, welzijn en veiligheid.

Omgaan met online informatie

Deze behoefte gaat over het zoeken, vinden, interpreteren, en beoordelen van informatie door jongeren in hun online leefwereld.

Online privacy en intimiteit

Deze behoefte gaat over het delen van persoonlijke en intieme informatie en het aangaan van intieme relaties door jongeren in hun online leefwereld.

Talentontwikkeling

Deze behoefte gaat over het ontwikkelen, gebruiken en profileren van talenten aan een breed publiek door jongeren in hun online leefwereld.

Zelfbeeld, identiteit & zelfpresentatie

Deze behoefte gaat over het vormen van het zelfbeeld, het op zoek gaan naar de identiteit en zelfpresentatie in de online leefwereld van jongeren. De gebruiksmogelijkheden van sociale media bieden jongeren veel ruimte en mogelijkheden om te oefenen met het presenteren van verschillende aspecten van hun identiteit⁶. Jongeren kunnen de feedback die zij van anderen hierop krijgen gebruiken om hun overtuigingen en gedrag te valideren en te integreren in hun identiteit. Als dit proces positief verloopt krijgen jongeren positieve feedback op de manier waarop zij zichzelf online presenteren, en draagt dit bij aan een positief zelfbeeld.

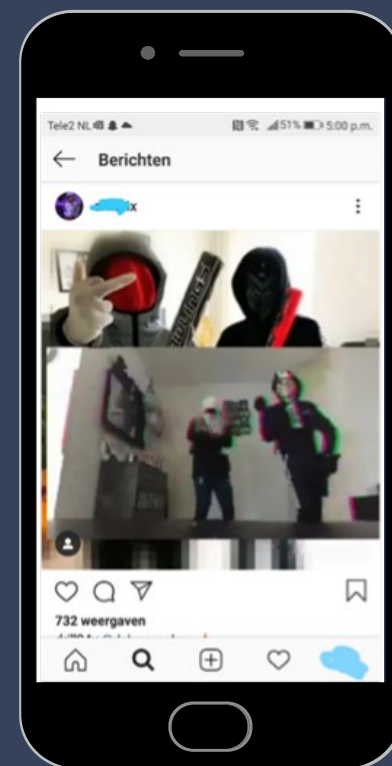
Als dit proces negatief verloopt krijgen jongeren negatieve feedback of ervaren jongeren een groot verschil tussen de innerlijke aspecten van hun identiteit en de manier waarop ze waargenomen worden. Dit kan bijdragen aan een negatief zelfbeeld. Jongeren kunnen ondersteuning van jongerenwerkers gebruiken bij het vormen van hun zelfbeeld en hoe zij zichzelf online presenteren.

6 Valkenburg, P.T., & Piotrowski, J.T. (2017). Plugged in: How media attract and affect youth. Yale University Press: New Haven and London.

01

Jongeren geven bijvoorbeeld aan onzeker te worden van het perfecte schoonheidsideaal dat ze online zien en willen van jongerenwerkers leren hoe zij zichzelf kunnen zijn online.

Jongeren maken zich bijvoorbeeld zorgen over leeftijdsgenoten die zichzelf 'stoer' laten zien online, en denken dat jongerenwerkers met hen in gesprek moeten gaan waarom zij zichzelf zo laten zien en wat de gevolgen hiervan kunnen zijn (bv moeilijker krijgen van een baan).

“Jongeren zijn zich niet altijd bewust van hoe zij overkomen online...”

“Jongeren willen aandacht. Dit doen ze online vaak door bijvoorbeeld zoveel mogelijk likes te krijgen bij een foto die ze plaatsen. Zij moeten daarin begeleid worden over dat ze mooi zijn van zichzelf ongeacht hoeveel likes ze hebben gekregen.”

(Ouder)

“Jongeren zijn zich niet altijd bewust van hoe zij overkomen online, willen soms ook graag een ‘image’ opbouwen om succesvol te zijn, zeker nu influencers hun werk maken van hun online leven. Het is goed om met jongeren in gesprek te blijven over de kansen en risico’s.”

(Docent)

“Het is dan ook een goed idee om jongeren hierin te begeleiden, zodat ze zichzelf niet op een verkeerde manier presenteren. Bijvoorbeeld (wapens, auto’s of veel geld). Door je zelf op de verkeerde manier te presenteren wordt het krijgen van een baan ook een stuk lastiger, want een werkgever kijkt vaak naar profielen van social media.”

(Iemand uit informeel netwerk jongere)

01

Online interacties en relaties

Deze behoefte gaat over het aangaan, en positief laten verlopen, van interacties met anderen en het opbouwen van vriendschappen door jongeren in hun online leefwereld. De gebruiksmogelijkheden van sociale media⁷ bieden jongeren veel mogelijkheden om interacties met anderen en vriendschappen aan te gaan en te onderhouden. Jongeren leren door contact met anderen wat de omgangsvormen in verschillende situaties en in verschillende groepen zijn. Als dit proces goed verloopt, leren jongeren om online positieve contacten met anderen aan te gaan en vriendschappen op te bouwen. Jongeren krijgen in de online leefwereld ook te maken met negatieve interacties online zoals ruzies, cyberpesten,

discriminatie, online haat en racisme. Jongeren kunnen ondersteuning van jongerenwerkers gebruiken bij het aangaan, en positief laten verlopen, van interacties met anderen en het opbouwen van vriendschappen in de online leefwereld.

Naast dat jongeren graag leeftijdsgenoten willen ontmoeten en vrienden willen maken online willen zij ondersteuning van jongerenwerkers bij hoe zij om moeten gaan met ruzies op Snapchat en Instagram, gemene reacties op posts, jongeren die zwart worden gemaakt, en discriminerende uitlatingen over iemands achtergrond of geaardheid.

7 Valkenburg, P.T., & Piotrowski, J.T. (2017). Plugged in: How media attract and affect youth. Yale University Press: New Haven and London.

“Een jongerenwerker kan de verbinding leggen tussen jongeren.”

Jongeren geven bijvoorbeeld aan dat zij online discriminerende en racistische uitlatingen zien.

“Een jongerenwerker kan de verbinding leggen tussen jongeren. Hun meegeven hoe je met elkaar om gaat, hoe je vriendschappen aan gaat bijvoorbeeld.”

(Iemand uit informeel netwerk jongere)

“Nieuwe manieren van ontmoeten faciliteren, juist in tijden van social distancing.”

(Lid van wijkteam)

Gezondheid, welzijn en veiligheid

Deze behoefte gaat over de invloed van de online leefwereld van jongeren op hun gezondheid, welzijn, en veiligheid. De online leefwereld kan zowel een positieve als negatieve invloed hebben op de gezondheid, het welzijn en de levensstijl van jongeren. Negatieve effecten op bijvoorbeeld nachtrust, schoolprestaties, mentale gezondheid worden vooral bij overmatig of 'abnormaal'⁸ gebruik gezien⁹. Jongeren met één of meerdere kwetsbaarheden lopen tot zeven keer meer kans om online met bepaalde gevaren in aanraking

te komen zoals het aangaan van (seksuele) contacten met onbekenden die men online ontmoette, het zien van schadelijke inhoud zoals pro-anorexia of zelfmoord, en het slachtoffer worden van agressie en oplichting¹⁰. De online leefwereld kan ook bijdragen aan een positieve mentale en lichamelijke gezondheid¹¹. Jongeren kunnen ondersteuning van jongerenwerkers gebruiken bij hoe zij kunnen zorgen voor hun mentale en lichamelijke gezondheid en welzijn, en hoe zij kunnen omgaan met de gevaren en verleidingen van de online leefwereld.

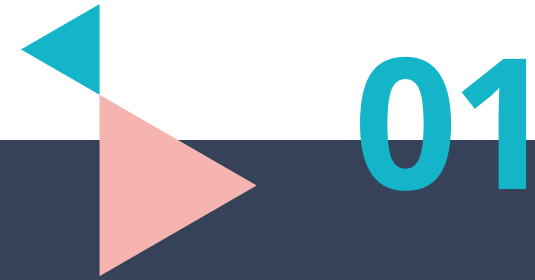
8 Bijvoorbeeld communiceren met vreemden of ongebruikelijke profielen creëren.

9 Kerkhof, van L.W.M., Maaden, van der T., Meijden, van der W., Elk, van M., Nierop, van L.E., Dollé, M.E.T., Stenvers, D.J., Bisschop, P., Someren, van E. & Kalsbeek, A. (2019). Schermgebruik, blauw licht en slaap. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport: Bilthoven. <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2018-0147.pdf>
Royal Society for Public Health (2017). #Status of Mind. Social media and young people's mental health and wellbeing. Geraadpleegd op <https://www.rsph.org.uk/static/uploaded/d125b27c-0b62-41c5-a2c0155a8887cd01.pdf>

10 Katz, A. & Asam, El A. (2021). *Refuge and Risk. Life Online for Vulnerable Young People.*

Geraadpleegd op: <https://www.internetmatters.org/wp-content/uploads/2021/01/Internet-Matters-Refuge-And-Risk-Report.pdf>

11 Driel, van I. I., Pouwels, J. L., Beyens, I., Keijsers, L., & Valkenburg, P. M. (2019). *Posten, scrollen, appen en snappen: Jongeren (14-15 jaar) en social media in 2019.* Center for Research on Children, Adolescents, and the Media (CcaM), Universiteit van Amsterdam.

Jongeren vragen bijvoorbeeld online advies aan jongerenwerkers als zij niet goed in hun vel zitten. Jongeren willen bijvoorbeeld dat jongerenwerkers hen ondersteunen bij het omgaan met uitnodigingen die zij online ontvangen voor gevaarlijke challenges en bij het omgaan met de druk die zij online ervaren om drugs of mixdrankjes te gebruiken of om criminele activiteiten te verrichten of seksueel contact aan te gaan.

“Maar zoals ik al zei kun je wel heel goed bepaalde thema's aankaarten. Daarnaast meer een focus op dagbesteding. En op sport en bewegen, weerbaarheidstraining, gezonde leefstijl. Kijken naar hoe je werkelijke leven eruit ziet en gebruik online tools om dat werkelijke leven te verbeteren. Je kunt de online wereld heel goed gebruiken om een gezonde lifestyle na te streven d.m.v. theorie en beeldmateriaal in te zetten.” (Politiemedewerker)

Omgaan met online informatie

Deze behoefte gaat over het zoeken, vinden, interpreteren en beoordelen van informatie door jongeren in hun online leefwereld. De gebruiksmogelijkheden van sociale media¹² bieden jongeren snel de beschikking over veel informatie. Maar hoe weet men wat die informatie waard is? Om kritische burgers te worden, is het van belang dat jongeren leren hoe zij betrouwbare en nuttige informatie

kunnen vinden en hoe zij deze informatie kunnen onderscheiden van bijvoorbeeld fake informatie of complottheorieën. Jongeren kunnen ondersteuning van jongerenwerkers gebruiken bij het beoordelen van de betrouwbaarheid van online informatie en bij het omgaan met de informatie die in de online leefwereld op hen afkomt.

¹² Valkenburg, P.T., & Piotrowski, J.T. (2017). *Plugged in: How media attract and affect youth*. Yale University Press: New Haven and London.

Jongeren willen bijvoorbeeld van jongerenwerkers weten wat de maatregelen gericht op het coronavirus inhouden en wat ze precies voor hen betekenen. Zij worden geconfronteerd met verschillende meningen over, en gevolgen van, de maatregelen en willen weten hoe zij hiermee om moeten gaan.

Jongeren zien online informatie die een grote invloed op hen heeft. Ze krijgen er bijvoorbeeld enge dromen van. Jongeren vragen aan jongerenwerkers hoe zij ervoor kunnen zorgen dat de informatie die op hen afkomt geen negatieve invloed op hen heeft.

01

Online privacy en intimiteit

Deze behoefte gaat over het delen van persoonlijke en intieme informatie en het aangaan van intieme relaties door jongeren in hun online leefwereld. De gebruiksmogelijkheden van sociale media bieden jongeren veel mogelijkheden om intieme informatie te delen met anderen¹³. Door informatie over zichzelf te onthullen aan anderen oefenen

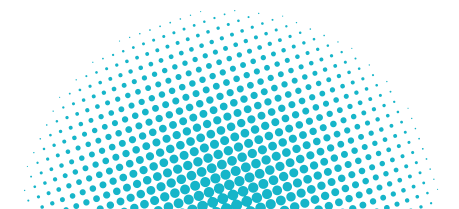
jongeren met wat correct en passend is om te delen aan informatie met anderen¹⁴. Als dit proces goed en wederkerig verloopt, dus als jongeren steeds meer intieme informatie met anderen delen en anderen ook steeds meer intieme informatie met hen delen, leggen jongeren de basis voor intieme en romantische relaties¹⁵. Als dit proces negatief verloopt

kunnen jongeren buitengesloten worden of kan hun intieme informatie worden misbruikt en kunnen jongeren bijvoorbeeld *exposed* of *geslutshamed* worden. Jongeren kunnen ondersteuning van jongerenwerkers gebruiken bij het delen van persoonlijke en intieme informatie en het aangaan van intieme relaties met anderen in hun online leefwereld.

13 Valkenburg, P.T., & Piotrowski, J.T. (2017). *Plugged in: How media attract and affect youth*. Yale University Press: New Haven and London.

14 Idem.

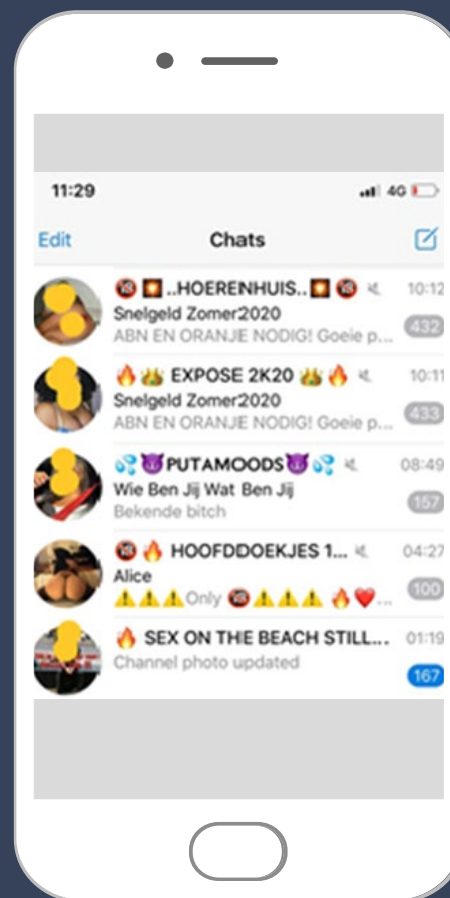
15 Naezer, M. (2018). *Sexy adventures: An ethnography of youth, sexuality and social media*. Proefschrift. Geraadpleegd op: <https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/194464/194464.pdf?sequence=1>

Jongeren maken zich bijvoorbeeld zorgen om meiden die te maken hebben met exposing online. Telegram wordt daar veel voor gebruikt. Naaktfoto's en nummers worden gedeeld, meiden worden gekleineerd. Maar ook via Snapchat of andere wegen worden meiden gechanteerd, gekleineerd en lastiggevallen.

Jongeren denken dat jongerenwerkers deze meiden bewust kunnen maken van de risico's van het delen van intieme informatie zoals naaktfoto's, en dat zij jongeren kunnen voorlichten dat het doorsturen van bijvoorbeeld naaktfoto's strafbaar is.

Ook denken zij dat meiden die gechanteerd, gekleineerd en lastiggevallen worden hun verhaal kwijt moeten kunnen bij jongerenwerkers.

“Daarnaast zijn jongeren soms makkelijk beïnvloedbaar waardoor zij misschien sneller dingen zullen laten zien of doen waar ze later spijt van krijgen. Het jongerenwerk kan jongeren hierin preventief begeleiden en ook hulp aan bieden wanneer ze iets hebben gedaan waar ze spijt van hebben.” (Ouder)

“Zij hebben bijna geen idee wat bijvoorbeeld de gevolgen en consequenties zijn van het gebruik maken van social media, denk bijvoorbeeld aan exposure onder de meiden. Dus vooral hulp bij wat is bijvoorbeeld verstandig en wat niet. En wat moet je wel doen en wat moet je niet doen.” (Docent/Werkgever)

“Ik denk dat er behoefte is bij jongeren aan structurele informatie over wat men kan delen en hen bewust maken van de gevolgen voor anderen wanneer zij besluiten om een en ander te delen van anderen.” (Iemand uit informeel netwerk jongere)

“Ik denk dat er behoefte is bij jongeren aan structurele informatie over wat men kan delen...”

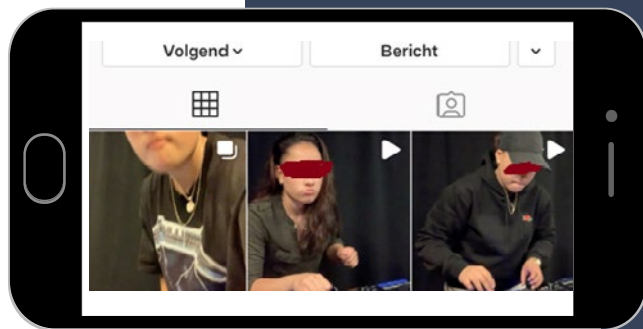
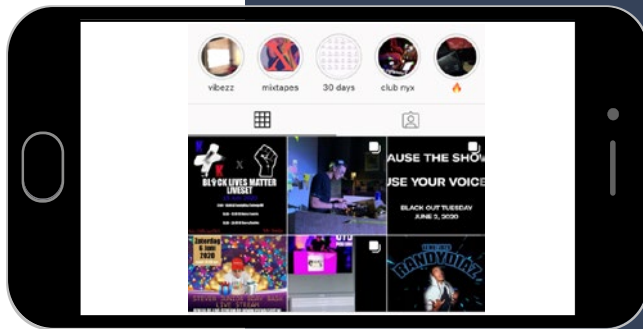
01

Talentontwikkeling

Deze behoefte gaat over het ontwikkelen, gebruiken, en profileren van talenten aan een breed publiek door jongeren in hun online leefwereld. De gebruiksmogelijkheden van sociale media¹⁶ bieden jongeren veel mogelijkheden om te ontdekken waar hun interesses en talenten liggen; om inspiratie van anderen op te doen; om hun talenten bijvoorbeeld op het gebied van muziek, sport, beeldende kunst, theater of dans te ontwikkelen; en om hun talenten te presenteren aan anderen¹⁷.

Hierdoor kunnen jongeren positieve ervaringen opdoen en kan hun zelfvertrouwen groeien. Jongeren verwerven competenties waarmee ze een bijdrage kunnen leveren aan de samenleving¹⁸. Jongeren kunnen ondersteuning van jongerenwerkers gebruiken bij het verantwoord ontwikkelen, gebruiken en profileren van hun talenten in hun online leefwereld.

- 16 Valkenburg, P.T., & Piotrowski, J.T. (2017). *Plugged in: How media attract and affect youth*. Yale University Press: New Haven and London.
- 17 Eijck, van K. & Zant, van der P. (2017). *Blended learning bij talentontwikkeling: zo zetten jonge talenten media in*. Geraadpleegd op: <https://www.mediawijzer.net/blended-learning-talentontwikkeling-zo-zetten-jonge-talenten-media/>
- 18 Hoorik, van I. (2011). De kracht van succes ervaringen in het jongerenwerk. Talentontwikkeling stimuleert participatie en zelfvertrouwen. Geraadpleegd op: https://www.hva.nl/binaries/content/assets/subsites/kc-mr/assets_3/talentontwikkeling

Jongeren leren bijvoorbeeld graag van jongerenwerkers hoe zij vlogs kunnen maken, hoe zij kunnen DJ' en, muziektracks kunnen maken en uitbrengen, hoe zij online kunnen ondernemen en zichzelf online kunnen promoten als ondernemer of artiest.

"Ik zou verder denken aan workshops, voor de serieuzere jongeren. Iets met muziek, film maken etc." (Iemand uit informeel netwerk jongere)

"Jongeren kunnen online veel van hun creativiteit kwijt. Het zou zonde zijn als professionals weer met normen gaan komen die een wereld van de jongeren gaan begrenzen en daarmee hun ruimte tot talentontwikkeling en of creativiteit beperken." (Docent/werkgever)

"Zelf het goede voorbeeld geven en gebruik maken van rolmodellen, maar ook praktische hulp aanbieden in de vorm van trainingen. Kijk vooral naar wat ze kunnen en eigen kracht benutten." (Politiedewerker)

Naast ondersteuning bij deze 6 ontwikkelingsbehoeften, biedt het jongerenwerk jongeren ook ontspanning en een positieve manier van vrijetijdsbesteding. Zeker tijdens de maatregelen door Corona hebben jongeren veel behoefte aan leuke activiteiten en gezelligheid online, omdat dit offline niet of nauwelijks mogelijk is. Net als offline, hebben jongeren ook behoefte aan ondersteuning bij psychische klachten en bij problemen thuis, op school, op het werk, en met financiën.

02

Methodieken jongerenwerk

Jongerenwerkers proberen door in te spelen op de ontwikkelingsbehoeften van jongeren in de online leefwereld bij te dragen aan het versterken van de ontwikkeling van jongeren. Hierbij is het vertrekpunt de online leefwereld van jongeren. Met 'online leefwereld van jongeren' wordt het geheel bedoeld van ervaringen die jongeren opdoen als zij verbonden zijn met internet¹⁹.

19 Encyclo, 2018 Letterlijk vertaald betekent online 'op de lijn' - hiermee wordt de verbinding met het internet bedoeld. Als je dus bijvoorbeeld aan het surfen, chatten of e-mail controleren bent, ben je 'online'. Volgens de theorie van Habermas (1987) is de leefwereld het domein waarin ervaringen centraal staan (i.t.t. systeemwereld waarin systemen centraal staan). Habermas, J. (1984). *The theory of communicative action*. Boston: Beacon Press.

02

De online leefwereld van jongeren staat niet op zichzelf. In de leefwereld van jongeren lopen online en offline door elkaar en wordt privédomein publieke ruimte en wordt publieke ruimte privédomein²⁰. Een voorbeeld hiervan is een jongere die in een bus een smartphone gebruikt om een privégesprek te voeren in de publieke ruimte. Voor jongeren lopen die ruimtes door elkaar: ze groeien op in een hybride ruimte en weten niet beter²¹. Van jongerenwerkers vraagt dit om snel te kunnen schakelen tussen de verschillende ruimtes waarin jongeren opgroeien. Hoewel de online leefwereld van jongeren niet op zichzelf staat, zijn er wel drie functies die

veel gevraagd worden van jongerenwerkers in de online leefwereld van jongeren. Voor deze drie functies moeten methodieken ontwikkeld worden die onderbouwen hoe jongerenwerkers jongeren kunnen begeleiden in de online leefwereld. Methodieken zijn, in tegenstelling tot interventies, bruikbaar voor een diversiteit aan vragen en ontwikkelbehoeften zoals het bevorderen van een positief zelfbeeld, het opbouwen van vriendschappen en het ontwikkelen van talenten²².

- 20 Jones, O., Williams, M. & Fleuriot, C. (2003). 'A new sense of place?'. The implications of mobile wearable ICT devices for the geographies of urban childhood'. *Children's Geographies*, 1 (2), 165-180.;
- Emmelkamp, R. (2004). *Een veilig avontuur. Alledaagse plaatsen en vrijetijdsbesteding in de verhalen van jongeren en ouders*. Amsterdam: UvA (proefschrift).
- 21 Meesters, J.B. (2018). *Ruimte voor opgroeien. Jongeren en het belang van de informele wereld*. Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.
- 22 Metz, J. & Sonneveld, J. (2018). *Methodisch werken in het jongerenwerk, deel I*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, lectoraat Youth Spot.;
- Metz, J.W. (2016). Informatie en Advies in het Nederlandse jongerenwerk. In Faché, W. (2016). (Red.). *Jongereninformatie en adviesnetwerk*. Garant, Antwerpen.

02

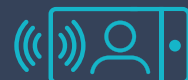
Tabel 2:

Drie methodieken Jongerenwerk in de online leefwereld van jongeren

Online als vindplaats

richt zich op hoe jongerenwerkers in de online leefwereld individuele en groepen (kwetsbare) jongeren kunnen vinden, contact met hen kunnen maken, een betekenisvolle relatie met hen op kunnen bouwen en hen perspectief kunnen bieden, maar ook op hoe jongerenwerkers vindbaar en toegankelijk kunnen zijn voor jongeren.

Online signaleren

richt zich op hoe jongerenwerkers in de online leefwereld (het gebrek aan) uitingen van uiterlijk, uitspraken en gedrag van jongeren kunnen oppikken, waarderen en indien nodig doorzetten.

Online begeleiden

richt zich op herhaaldelijk contact met individuele en groepen jongeren met als doel hun persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke participatie te versterken.

Online als vindplaats

Om jongeren te kunnen begeleiden moeten jongerenwerkers contact maken met jongeren in hun online leefwereld. Jongerenwerkers maken contact met jongeren in een bepaalde context omdat er volgens gemeente, stakeholders of het jongerenwerk reden is om dit te doen. Als het contact met jongeren is gerealiseerd is het afhankelijk van de opdracht, de situatie en de behoeften van jongeren wat een passend vervolg is. Een vergelijkbare offline methodiek is Ambulant jongerenwerk²³. De online wereld verandert echter de vindplaats en

bereikbaarheid van jongeren²⁴.

De gebruiksmogelijkheden van sociale media²⁵ bieden jongerenwerkers veel mogelijkheden om jongeren te vinden en om contact te leggen met jongeren. Stakeholders geven aan dat zij ondersteuning van het jongerenwerk kunnen gebruiken bij het vinden en contact leggen met jongeren in hun online leefwereld.

“In contact blijven met jongeren. Ze zijn nu wat geïsoleerd. Voor ons is het lastig om contact met ze te onderhouden.” (Docent)

“Een jongerenwerker kan online gebruiken om een eerste contact te leggen.” (Iemand uit informeel netwerk jongere).

23 Koops, K., Metz, J., & Sonneveld, J. (2013). *Wij zijn de brug naar zelf aan de slag gaan*. Onderzoeksrapport Ambulant Jongerenwerk in de grote stad. Afl levering 2 Portfolio Jongerenwerk. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam / Lectoraat Youth Spot.; Schellekens, J. (1998). *Hoeklijnen ambulant jongerenwerk*. Amsterdam: SWP.

24 Braam, H., Kromontono, E., Distelbrink, M. & Visser, M. (2008). *Nieuwe communicatie in het jongerenwerk. Inzet en mogelijkheden van MSN in het jongerenwerk in de gemeente Hoorn*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut. Geraadpleegd op <https://www.verwey-jonker.nl/doc/jeugd/D2192603.pdf>

25 Valkenburg, P.T., & Piotrowski, J.T. (2017). *Plugged in: How media attract and affect youth*. Yale University Press: New Haven and London.

02

Zowel stakeholders als jongerenwerkers geven aan dat jongerenwerkers online mogelijk nieuwe doelgroepen jongeren kunnen bereiken, die offline onzichtbaar blijven. Je kunt hierbij denken aan jongeren die eenzaam zijn, teruggetrokken, die moeilijk aansluiting kunnen vinden, gameverslaafden, jongeren die vanuit huis niet naar buiten mogen om verschillende redenen of jongeren met een handicap.

“Er ligt online een kans om in contact te komen met jongeren die je offline niet altijd ziet.” (Docent)

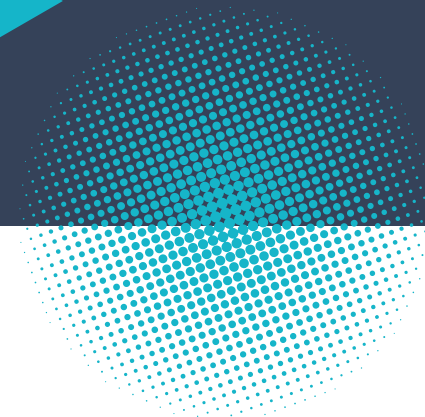
Naast dat jongerenwerkers jongeren kunnen bereiken, is het andersom ook belangrijk dat jongeren snel online in contact kunnen komen met jongerenwerkers. Dit vraagt van jongerenwerkers dat zij online bereikbaar en toegankelijk zijn voor jongeren.

“In de online leefwereld van jongeren vind ik het belangrijk dat de jongerenwerkers goed te vinden zijn op sociale media en toegankelijk zijn voor jongeren als zij bijvoorbeeld te maken krijgen met cyberpesten of met andere problemen zitten.” (Ouder)

“Je moet laagdrempelig zijn voor jongeren, snel te bereiken zijn, via DM of Snap. Makkelijk schakelen, geen 3 dagen wachten voor antwoord te geven.”

(Lid van wijkteam)

“Zorg dat jongeren jullie weten te vinden. Zorg dat jongeren weten wat jullie doen. Zorg ervoor dat er content is en jullie begrijpelijke taal uiten.” (Politiedewerker)

Het gegeven dat voor jongeren de online en offline leefwereld door elkaar heen lopen, vraagt van jongerenwerkers dat zij het online en offline werken weloverwogen integreren.

Jongerenwerkers kunnen bijvoorbeeld gebruik maken van de gebruiksmogelijkheden van sociale media²⁶ om jongeren te vinden en contact met jongeren te leggen en te onderhouden of door jongeren gevonden te worden, en van de mogelijkheden van offline contact zoals fysieke nabijheid en non-verbale communicatie om een relatie met jongeren op te bouwen.

26 Valkenburg, P.T., & Piotrowski, J.T. (2017). *Plugged in: How media attract and affect youth*. Yale University Press: New Haven and London.

02

Online signaleren

Signaleren in de online leefwereld van jongeren betreft het oppikken, waarderen en doorzetten van (het gebrek aan) uitingen van uiterlijk, uitspraken en gedrag van jongeren in de online leefwereld van jongeren. Het jongerenwerk kan door te signaleren in de online leefwereld van jongeren een belangrijke partner in het jeugd domein zijn die kan bijdragen aan de preventie van persoonlijke

problemen van jongeren zoals eenzaamheid, gameverslaving, en cyberpesten, maar ook aan de preventie van maatschappelijke problemen zoals polarisatie, extremisme²⁷, (jeugd)criminaliteit²⁸ en voortijdig schoolverlaten²⁹.

“Tegelijkertijd zouden jongerenwerkers een rol moeten opnemen van signaleren. Wanneer zij online signaleren dat een jongere

over grenzen gaat van anderen of van zichzelf kun je daar offline contact over opzoeken met een jongere of in het netwerk aan de bel trekken.” (Ouder)

“Ik vind dat jongerenwerkers online moeten kunnen monitoren. Hiermee bedoel ik dat zij bijvoorbeeld cyberpesten en aankondigingen van eventuele vechtpartijen moeten kunnen signaleren.” (Ouder)

27 Azough, N. (2017). Weerbare jongeren, weerbare professionals. Den Haag: Ministerie van SZW.
Geraadpleegd op: <https://www.socialestabiliteit.nl/documenten/rapporten/2017/06/01/rapport-weerbare-jongeren-weerbare-professionals>

28 Ferweda, H., & Kloosterman, A. (2006). *Jeugdgroepen in beeld. stappenplan en randvoorwaarden voor de shortlistmethodiek*. Arnhem: Bureau Beke.

29 El Hadioui, I. (2011). *Hoe de straat de school binnendringt. Denken vanuit de pedagogische driehoek van thuiscultuur, schoolcultuur en straatcultuur*. Utrecht: APS.;
Herweijer, L. (2008). *Gestruikeld voor de start. De school verlaten zonder startkwalificatie*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Geraadpleegd op: <https://www.scp.nl/dsresource?objectid=b8ed13e4-ab0e-4a6d-b851-1e7498eb63c1>
Ministerie van OCW (2006). *Aanval op de uitval. Perspectief en actie*. Den Haag: Ministerie van OCW.

“Jongerenwerkers spelen een belangrijke rol door zich te begeven in de online leefwereld van jongeren. Zij staan daarin zo centraal dat geen enkele andere professional zich op dat vlak kan begeven. Dit geeft jongerenwerkers een sterke informatiepositie die de stad ook nodig heeft, op het gebied van preventie bijvoorbeeld, de schakel tussen de jongerenwerkers, gemeente, politie het onderwijs en alle andere organisaties die met jongeren werken.”

(Gemeentemedewerker)

“Wij zien vanuit de politie dat wij minder contact hebben met jongeren dan dat jongerenwerkers dat hebben. Dus daarom veel minder signalen binnenkrijgen zoals pesten, sexting ed. Wij zien

wel een toename van het aantal jongeren die daar aangifte van doen. Omdat voor te kunnen zijn is het prettig om die informatie wel vroegtijdig te hebben want dan kunnen we in gesprek gaan. Daarom is de samenwerking jongerenwerk/politie zo belangrijk. Er zijn genoeg voorbeelden van jongeren die voor de trein zijn gesprongen omdat ze gepest zijn en dat willen we voorkomen en dat kunnen we alleen maar samen doen. Wanneer het jongerenwerk dat soort signalen van cyberpesten al op kan vangen en dan in overleg met de politie om te kijken wat kunnen we hier nou mee, kunnen we hele erge dingen voorkomen denk ik.”

(Politiedewerker)

02

De gebruiksmogelijkheden van sociale media³⁰ bieden jongerenwerkers veel mogelijkheden om snel en makkelijk op de hoogte te zijn van uitingen, trends, ontwikkelvragen, behoeften, problematieken, hulpvragen en (grensoverschrijdend) gedrag van jongeren en interacties tussen jongeren onderling. Onderzoek bevestigt dat jongeren online aanwijzingen achterlaten over hun behoeften en problemen, zoals met foto's over drugsgebruik of vragen over seks³¹. Sociale media speelt een rol in de verspreiding en zichtbaarheid van de straatcultuur³².

Tegelijkertijd belichten jongeren online vaak slechts één aspect van een situatie³³. Ook is het de vraag hoe aanwijzingen van jongeren kunnen worden geïnterpreteerd omdat platforms en jongeren vaak een eigen online taal hebben, waarin bepaalde symbolen (zoals Emojis) en afkortingen worden gebruikt zonder dat voor buitenstaanders duidelijk is wat het betekent³⁴. Daarnaast kan online een hyper reële straatcultuur ontstaan waarbinnen het voor zowel betrokkenen als buitenstaanders niet duidelijk meer is wat 'echt' is en wat niet³⁵. Naast de vraag hoe de informatie die jongeren achterlaten in de online leefwereld geduid moet worden,

moet ook gezocht worden naar een goede manier om eventuele signalen door te zetten en daarbij de privacy van jongeren en hun omgeving te borgen.

Ook bij het online signaleren is het van belang dat jongerenwerkers het online en offline signaleren weloverwogen integreren. Jongerenwerkers kunnen bijvoorbeeld online en offline uitingen van jongeren met elkaar vergelijken om te zien of ze consistent zijn. Ook kunnen zij signalen online en/of offline oppakken, afhankelijk van de situatie, de betrokken partners, en de verwachte gevolgen van online en offline ingrijpen.

30 Valkenburg, P.T., & Piotrowski, J.T. (2017). *Plugged in: How media attract and affect youth*. Yale University Press: New Haven and London.

31 Chan, C., & Holosko, M. J. (2017). The utilization of social media for youth outreach engagement: A case study. *Qualitative Social Work*, 16(5), 680-697. doi: 10.1177/1473325016638917

32 Roks, R. & Broek, J.B.A. van den (2017). #HOUHETSTRAAT: straatcultuur op social media?. *Tijdschrift over Cultuur en Criminaliteit* 2017 (7) 3 doi: 10.5553/TCC/221195072017007003003

33 Lim, S. S. (2017). Youth workers' use of Facebook for mediated pastoralism with juvenile delinquents and youths-at-risk. *Children and youth services review*, 81, 139-147. doi: 10.1016/j.childyouth.2017.08.004

34 Chan, C., & Holosko, M. J. (2017). The utilization of social media for youth outreach engagement: A case study. *Qualitative Social Work*, 16(5), 680-697. doi: 10.1177/1473325016638917

35 Broek, J.B.A. van den (2013). Van de straathoek naar Facebook. Een onderzoek naar het gebruik van social media door jongeren binnen de straatcultuur. Erasmus Universiteit Rotterdam (master scriptie).

Online begeleiden

Online begeleiden betreft herhaaldelijk contact met individuele en groepen jongeren in de online leefwereld gericht op het versterken van de persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke participatie van jongeren. Het begeleiden van jongeren in de online leefwereld vraagt van jongerenwerkers dat zij onderdeel zijn van de online leefwereld van jongeren inclusief het spreken van hun online taal en het vervullen van hun professionele rol³⁶. Vergelijkbare offline jongerenwerkmethodieken zijn Groepswerk met jongeren³⁷ en Individuele Begeleiding³⁸.

Groepswerk kan worden gecombineerd met Individuele begeleiding als blijkt dat jongeren specifieke en persoonlijke ontwikkelbehoeften, vragen of problemen hebben. Sociale media biedt mogelijkheden om zowel groepen jongeren als individuele jongeren te begeleiden.

Online begeleiding kan op elk gewenst moment aangeboden worden, waarbij jongeren zelf kunnen bepalen wanneer en in welk tempo zij ondersteuning willen hebben³⁹.

- 36 Chan, C., & Holosko, M. J. (2017). The utilization of social media for youth outreach engagement: A case study. *Qualitative Social Work*, 16(5), 680-697. doi: 10.1177/1473325016638917
- 37 Sonneveld, J. & Metz, J. (2015). *Groepswerk met jongeren* in de wijk. Amsterdam: SWP.;
- Rumping, S., Metz, J., Awad, S., Nijland, E., Manders, W., Todorovic, D., Sonneveld, J. & Schaap, R. (2017). *Groepswerk. Onderzoek naar Groepswerk als generieke methodiek van het grootstedelijk jongerenwerk*. Portfolio Jongerenwerk: aflevering 5. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, lectoraat Youth Spot.
- 38 Metz, J. & Sonneveld, J. (2013). *Het mooie is dat je er niet alleen voor staat. Individuele begeleiding aan jongeren*. Amsterdam: SWP.
- Koops, K., Metz, J. & Sonneveld, J. (2014). *Want zij gelooft in mij. Onderzoeksrapport Individuele Begeleiding in het jongerenwerk*. Portfolio Jongerenwerk: aflevering 3. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, lectoraat Youth Spot.
- 39 Valkenburg, P.T., & Piotrowski, J.T. (2017). *Plugged in: How media attract and affect youth*. Yale University Press: New Haven and London.

Daarnaast kan begeleiding online anoniem worden gevraagd en aangeboden. Deze anonimiteit kan jongeren de ruimte geven om meer open en eerlijk hun problemen en vragen te uiten en om ondersteuning te vragen⁴⁰.

Stakeholders geven aan dat jongerenwerkers een belangrijke rol kunnen spelen bij het begeleiden van jongeren in hun online leefwereld.

“Jongerenwerk kan meer een steunpunt, begeleidende of adviserende rol aannemen. Ook omdat het laagdrempelig is, redelijk anoniem en de gevolgen zijn minder groot. De drempel moet lager liggen om vragen te stellen of bij aan te kloppen.” (Ouder)

“Omdat de rol van het jongerenwerk volgens mij ligt bij preventieve opvoeding van jongeren. Daarnaast zijn jongeren soms makkelijk beïnvloedbaar waardoor zij misschien online sneller dingen zullen laten zien of doen waar ze laten spijt van krijgen. Het jongerenwerk kan jongeren hierin preventief begeleiden en ook hulp aanbieden wanneer ze iets hebben gedaan waar ze spijt van hebben.” (Ouder)

Er zijn aanwijzingen dat jongerenwerk in de online leefwereld meer effectief is wanneer het wordt gecombineerd met face-to-face contact⁴¹. Het online en offline werken moet elkaar versterken in het bereiken van de jongerenwerkdoelen (meer over de jongerenwerkdoelen lees je **hier**).

40 Harris, B., & Birnbaum, R. (2015). Ethical and legal implications on the use of technology in counselling. *Clinical Social Work Journal*, 43(2), 133-141.

41 Melvin, J. (2017). *Digital tools, spaces and places as mediators of youth work practice*. Thesis for: Professional Doctorate in Education.

03

Meer informatie en vervolgonderzoek

In vervolgonderzoek worden de drie deelmethodieken ontwikkeld in samenwerking met jongeren en jongerenwerkers. We onderzoeken hoe jongerenwerkers door het vinden, volgen en begeleiden van jongeren in de online leefwereld bij kunnen dragen aan de persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke participatie van jongeren in kwetsbare situaties.

Belangrijkste eindproduct van het project is een handboek Jongerenwerk in de online leefwereld van jongeren.

Voor meer informatie over dit project kunt u de projectpagina 'Jongerenwerk in online leefwereld van jongeren' op de **website van Youth Spot** bekijken (www.hva.nl/youthspot) en kunt u zich aanmelden voor lidmaatschap van **Youth Spot op LinkedIn** (Lectoraat Youth Spot - Jongerenwerk). Via beide kanalen worden alle producten van dit project gedeeld.

Colofon

Deze brochure is onderdeel van het onderzoek Jongerenwerk in de online leefwereld van jongeren dat wordt uitgevoerd in samenwerking met lectoraat Youth Spot – Jongerenwerk en 14 jongerenwerkorganisaties: Per Mens, De Schoor, Youth for Christ, MeerWaarde, Combiwel, Bindkracht10, Dock, Swazoom, JoU, ContourDeTwern (R-Newt), Xtra Welzijn, Stichting Jeugd- en Jongerenwerk Midden-Holland, Dynamo, Participe.

Financiers:

Stichting Innovatie Alliantie (RAAK-Publiek) en eigen bijdragen van de participerende organisaties, lectoraat Youth Spot - Jongerenwerk en Hogeschool van Amsterdam.

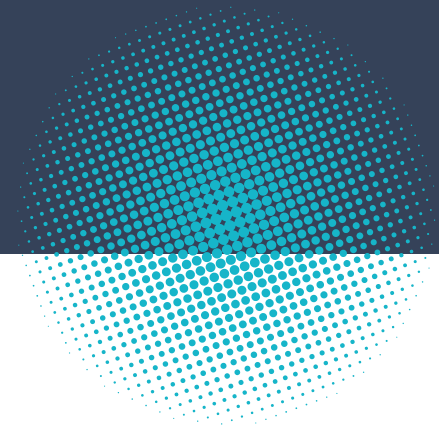
Auteurs:

Dr. Willeke Manders & Dejan Todorovic, MSc

Uitgave:

Lectoraat Youth Spot, Amsterdams Kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie, Hogeschool van Amsterdam

Het lectoraat Youth Spot richt zich op de professionalisering van het jongerenwerk. Zij werkt bottom-up (onder meer op basis van de 'tacit knowledge' van jongerenwerkers) met een open blik naar stedelijke, landelijke en internationale ontwikkelingen in de werelden van jongeren, samenleving, wetenschap en beleid.

Het lectoraat Youth Spot wordt gevormd door Combiwel, Per Mens, Dock, Jongerenwerk Utrecht (JoU), Roc van Amsterdam, Youth for Christ, Xtra, Participe, ContourDeTwern (R-newt), De Schoor, Dynamo, Stichting Jeugd- en Jongerenwerk Midden-Holland, Swazoom, Bindkracht10, MeerWaarde en de Hogeschool van Amsterdam.

De publicatie is te downloaden via de **website**.

Overname van informatie uit deze brochure is toegestaan onder voorwaarde van correcte en volledige weergave van de uitkomsten en bronvermelding.

